

Preek Loslaten van Overtuigingen

door Joep de Valk

voorganger Remonstrantse Gemeente Waddinxveen

Inleiding

Loslaten van overtuigingen.

Dat is het thema van deze overweging.

Als de eenheid van de kerken voorop staat

zoals wij hier bijeen zijn, dan speelt dat:

eenheid vraagt het los durven laten

van je eigen overtuigingen.

Het klinkt makkelijker dan de werkelijkheid is.

Overtuigingen zijn vaak een houvast.

Niet alleen in een kerkelijke omgeving,

maar vooral ook in je eigen leven.

Ideeën hoe de wereld om je heen eruit moet zien

Wat er moet zijn om gelukkig te worden.

Loslaten van overtuigingen.

Dat komt ook naar voren

in de geschriften van mystica Teresa van Avila.

De eenheid van de kerken

en wat Teresa van Avila schrijft

zijn de basis deze overweging.

Preek Loslaten van overtuigingen

Beste mensen, we hoorden net:

Ik zal u een geheim onthullen:
we zullen allemaal veranderd worden.
Wanneer dit vergankelijke lichaam
is bekleed met het onvergankelijke,
dit sterfelijke met het onsterfelijke,
dan zal de dood zijn overwonnen.

Paulus schrijft dit aan de Korintiërs,
omdat er twijfel en discussie is over de opstanding.
Veel mensen in de eerste eeuw
leefden in de overtuiging
dat het einde der tijden nabij was.
Jezus van Nazareth en Johannes de Doper
waren daar ook van overtuigd,
en zo ook de eerste christenen.

Volgens de joodse zienswijze zouden bij het einde der tijden
alle doden opstaan, geoordeeld worden
en de hemel of de hel verdienen.

Daar wordt blijkbaar in Korinthe aan getwijfeld.
En hoe gaat dat dan, vragen zij zich af.
Met wat voor lichaam?
En wat als je nog niet bent gestorven,
hoe moet je dan opstaan?

Legitieme vragen, niet alleen in Korinthe.
Ook in het Palestina van die tijd.
Farizeeën geloven wel in een leven na de dood,
Sadduceeën niet.

Maar Paulus is daar stellig over:
in het stuk voorafgaand aan deze lezing beweert hij
dat als Jezus is opgestaan
– en hij heeft de ervaring op de weg naar Damascus dat dat
inderdaad zo is –
dan zullen wij mensen ook opstaan.
Zijn betoog draait om het vergankelijke en het onvergankelijke.
Wij zullen worden bekleed met het onvergankelijke.
En dan is de dood overwonnen.

De twijfel aan een leven na de dood is ons niet vreemd.
Al heel wat jaren geleden bleek uit een enquête onder
gereformeerden
dat de helft wel en de helft niet gelooft in de een hiernamaals.

In de laatste lezing heeft Johannes het over de wereld en het
eeuwig leven.
Wie in deze wereld zijn leven haat / onverschillig daarover is /
durft los te laten,
behoudt het voor het eeuwig leven.
Opmerkelijk is dat Johannes in zijn evangelie
het komend koninkrijk niet noemt,
zoals de andere evangelisten dat veelvuldig doen,
en ook niet de opstanding der doden zoals Paulus.
Johannes schrijft dan ook zo'n vijftig jaar later dan Paulus.
In die vijftig jaar is het einde der tijden
en de opstanding niet gekomen.

Het vergankelijke en het onvergankelijke – woorden van Paulus
De wereld en het eeuwig leven – woorden van Johannes
Zijn evangelie draait daarom – eeuwig leven.
Het komt 47x voor.
Soms als gewoon "leven".
Maar steeds in de betekenis van "echt leven".
Nergens staat dat eeuwig leven, dat echt leven,
na de dood is of in Gods koninkrijk.
Maar wel dat je eeuwig leven krijgt door te geloven
in Jezus of in God.
Wie in hem/Hem gelooft krijgt eeuwig leven.
Wat we daarvoor moeten doen
en hoe dat dan gaat, dat verklapt Johannes niet.

Dat lijken wij zelf uit te moeten zoeken.

Het stuk uit Johannes heeft parallellen bij de drie andere evangelisten.

Die zijn veel explicieter en radicaler.

Wie mij volgt, zegt Jezus volgens Marcus, Matteus en Lukas, zal zijn kruis op moeten nemen en zichzelf verloochenen.

Want ieder die zijn leven (in deze wereld) wil behouden, zal het verliezen,

maar wie zijn leven verliest om mij te volgen, zal het behouden.

Wat heeft een mens eraan de hele wereld te winnen als hij er het (echte) leven bij inschiet?

Harde taal.

Wat zouden wij christenen,

volgers van Jezus van Nazareth

wel allemaal moeten opofferen om eeuwig leven te krijgen?

En wat is dat dan wel, dat leven dat we kunnen behouden?

Het eeuwig leven, dat echte leven?

En wat bedoelt Johannes met het leven in deze wereld,

dat wat we bereid moeten zijn om te verliezen?

Het leven in deze wereld, het NT staat er vol mee.

Het draait niet alleen om het achterwege laten van kwaad.

Het draait niet alleen om het sociaal goede doen.

Het bekende offers brengen voor je medemens.

Het leven in deze wereld is een leven met zekerheden,

overtuigingen, waarden en normen

waaraan je je kunt vasthouden,

waarmee je jezelf kunt vasthouden.

Wie mijn volgeling wil zijn.....zeggen Marcus, Matteus en

Lukasverzamelt geen schatten in deze wereld.

Ons leven zit er vol mee.

Materiële en immateriële schatten.

Zekerheden voor de dag van morgen

en overtuigingen waarmee we de wereld om ons heen

kunnen ordenen.

Dit is goed, dat is niet goed.
Daar wil ik bijhoren, daar niet.

Waarom doen wij dat?
Waarom zitten wij zo in elkaar?
Wij mensen zijn in onze kern zo kwetsbaar.
Daarom willen wij ons beschermen.
Wij hebben waarden en normen, overtuigingen nodig
om ons aan vast te houden.
Om die als een mantel om ons heen te slaan.
Ons eigen kringetje is ons heel wat waard.
Daarom zitten wij doorgaans in ons eigen kerkje.
Wij willen die geborgenheid graag in stand houden.

Veel van ons doen en streven,
in de kerk en in alle aspecten van ons leven,
is gericht op het in stand houden van dat wat is.
Het liefst zouden we het verder willen uitbouwen.
Om nog zekerder te zijn
dat we het ook in de toekomst goed zullen hebben.

Lieve mensen, begrijp me goed, ik zeg dit niet als kritiek.
Het is bijna onontkoombaar.
Onze kwetsbaarheid diep in ons
brengt deze menselijke behoefte met zich mee.
We kunnen dit aspect van ons menszijn
het beste met liefde en mededogen bezien,
ook bij onszelf.

Maar het Christendom en het Jodendom
zijn daar in de grond niet op gericht.
Van God mogen wij geen beelden maken, niets vastleggen.
We doen het wel...
..vele verschillende beelden zelfs, iedere groep zijn eigen beeld.
En David mocht geen tempel bouwen,
God wilde liever in een tent wonen, iets tijdelijks.
Tempels en kerken bouwen we wel...
..vele verschillende kerken zelfs. Iedere groep zijn eigen kerk.

Het is heel moeilijk om zonder beelden en verwachtingen te
leven,
en geen onderscheid te maken tussen goed en niet goed.
Het is heel moeilijk om geen tijd en energie te besteden
aan de dag van morgen,
om niet vast te houden
aan wat we aan overtuigingen hebben,
of om niet onze welvaart te vermeederen
om nog zekerder te zijn.
Het is heel moeilijk
om er maar gewoon op te vertrouwen
dat het met ons wel goed komt.

Maar, lieve mensen, als dat soms een klein beetje lukt,
dat loslaten,
dan zou het zomaar kunnen dat we overvallen worden
door een gevoel van vrijheid.
Een gevoel van leven, echt leven, leven vanuit je hart.

Mystici zoeken daarnaar.
Zij worstelen hun leven lang om hun ego
– de overtuigingen die we nodig hebben ter bescherming –
om die op te lossen in God.
Teresa van Avila, spaans, 16de eeuw,
probeert dat duidelijk te maken
door het echte te zetten tegenover het onechte.
Je ware zelf tegenover de waarden van deze wereld.
Die laatste bestaan volgens haar uit
ook voor ons bekende aspecten van ons leven:
afleiding/consumptie,
de rollen die we hebben in onze omgeving en maatschappij,

en tenslotte onze overtuigingen.
Pas als we door al deze beschermingslagen heen
uiteindelijk ook de moed hebben
om onze overtuigingen los te laten,
dan komen we bij ons ware zelf.

Ik geef het u te doen, je overtuigingen los laten.
Je beelden, je behoeften, dat wat jij denkt nodig te hebben.
Teresa noemt dat loslaten dan ook een kruisiging.
Door de dood heen naar je ware zelf, echt leven, eeuwig leven.
De evangelisten zeggen het ook:
wie mij wil volgen,
moet zijn kruis opnemen en zichzelf verloochenen.

Beste mensen, ik kan er helaas niets anders van maken.
Geen feel good christendom vandaag.
Maar een radicale boodschap.

Je overtuigingen, je waarden loslaten.
Een onmogelijke opgave.
Maar als het een beetje lukt,
Dan zou het wel vrijheid scheppen.
Je zou jezelf vrijheid geven, ruimte.
Je zou anderen met jouw vrijheid ook vrij maken.
In die ruimte gebeurt dan iets moois.
Ruimte om echt mens te worden.
Ruimte waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten,
elkaar echt zien.
Elkaar zien met echte ogen.

Het is als in een wat onbekend kerklied (van René van Loenen)

Dat wij onszelf gewonnen geven
aan het bevrijdende bestaan
Dat wij versteende zekerheden
verlaten om op weg te gaan.

Dat wat wij hebben ons niet gijzelt,
dat wij van elke dwang bevrijd
naar onbekende plaatsen reizen.
Dat Gij ons onderkomen zijt.

AMEN